
MAHALLE-KÖY YAPILANMASI İÇİNDE İŞ VE MESLEK DANIŞMANLARININ KOORDİNELİ ÇALIŞMASI

İsmail Hakkı DİNÇAY*

ÖZ

Yüzyıllardır süregelen toplum süreci içinde insan kendini bir kılana, topluluğa bağlı olma ihtiyacı hissetmiştir. Belirli dönemlerde ortaya çıkan ihtiyaçlarını da bulunduğu sosyal yapı içinde çözme yolları aramıştır. Ait olma isteği ve aidiyat ruhu insanları birbirinden ayrılan kalın çizgilerin oluşmasına sebep olmuştur. Bu kimi zaman bir mahalle ve köy, kimi zaman bir ırk ve soy, kimi zamansa dinsel bir done olarak karşımıza çıkmıştır. Bireyler arasındaki ortak değerler, ortak paylaşımlar arttıkça daha çok paylaşım yapmaya, daha çok birbirleri hakkında bilgi sahibi olmaya başlamışlardır. Bu da kişiler arasında çıkan sorunların çözümünde kolaylıklar sağlamaya başlamıştır. Bugün çağdaş toplumların temel yapı taşlarından birisi hala mahalle ve köylerdir. Bu yerleşim yerlerinde yaşayan insanlar diğer yaşam birimlerindekiinden daha çok birbirlerini tanımakta, daha çok birbirlerine bağlanmaktadır. İşte bu bilgi paylaşımının ve yakın sosyal bağın işsizliğin çözülmesinde kullanılması hem ülkelerin geleceği, hemde bireylerin ekonomik ve sosyal sorunlarının çözümünde faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, Mahalle, Köy, Muhtar

NEIGHBORHOOD-VILLAGE STRUCTURE STUDY IN THE BUSINESS AND PROFESSIONAL ADVISER COORDINATED

ABSTRACT

Centuries of human society in the process of a clan itself has felt the need to be connected to the community. Where the emerging needs that arise during certain periods sought ways of solving social structure. The desire to belong and belonging to spirit has led to the formation of people separated by thick lines. This is sometimes a neighborhood and village, sometimes a race and lineage, has emerged sometimes to a religious term. Common values among individuals sharing common shares increased to more, have become more knowledgeable about each other. This has begun to provide ease in solving the conflicts between the parties. One of the basic building blocks of modern society today are still neighborhoods and villages. People living in these settlements in other living unit to recognize each other in much more, are connected to each other more. This information sharing and close social bond of the future of both countries in the use of resolving unemployment, will be useful in solving economic and social problems of individuals alike.

Keywords: Unemployment, neighborhood, village headman

* Memur DİNÇAY, İsmail Hakkı, Türkiye İş Kurumu Eskişehir İl Müdürlüğü, Anadolu Üniversitesi Çalışma Ekonomisi Ve Endüstriyel İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi,

Mahalle-Köy Yapılanması İçinde İş Ve Meslek Danışmanlarının Koordineli Çalışması

1.Giriş

İnsanlar herhangi bir sorunla karşılaştıklarında, ilk başta aileleri ile sonra akraba ve komşuları daha sonra da yakın arkadaşları ile irtibata geçerek sorunlarının çözümü için çare aramaktadırlar. Aynı durum işsiz kalan birey ile eleman arayan işveren içinde aynı şekilde teşkil etmektedir. İş arayanlar önce yakın çevrelerini, daha sonra gazete ve internet ortamında iş arama faaliyetlerine girişmektedirler. Keza işverenler içinde durum farklı değildir. Bu süreç içinde toplumun en küçük yapı taşı olan mahalle ve köy yapılanmasının verimli olarak kullanılması durumunda işsizliğin azaltılması, aynı şekilde doğru personelin bulunulması sürecine katkı sağlayacaktır.

2.Mahalle Köy ve İşsizlik

Mahalle veya muhtarlık örgütlenmesi, Osmanlı-Türk geleneğinden gelen özellikleriyle Cumhuriyetimize aktarılan, farklı sunumları ile çok yönlü bir kurumdur. En küçük toplumsal birim olarak mahalle, yerleşim yeri özelliği yanında kültür, dayanışma, ekonomik ve yönetsel birim olma özelliklerini de taşımaktadır (Geray 1995:35; Altın 1993:9-21). Mahalle; mektebi, medresesi, mescidi, meydanı ve kiraathanesi gibi ortak ve çok yönlü kullanıma açık mekanları ile mahalleli arasında sıcak ve yüz yüze ilişkilerin bulunduğu kefalet ve komşuluk hukuku esaslarının egemen olduğu sosyal bir bütündür. Bu yönleri ile mahalle özellikle bizim kültürümüzde büyük önem arz etmektedir. Geleneksel Osmanlı mahallesi sınıf ve statü farkına göre değil, etnik ve dinsel farklılığa göre biçimlenmiştir (Ortaylı 1979:196; Ortaylı 1974:95). XV. ve XVI. yüzyıllarda Anadolu kentlerinin fiziksel görüntüsü geçmişi korumuş, temel yerleşim birimi, genellikle bir dini yapının ya da pazarın etrafında gelişmiş sonucunda "mahalle" olmuştur. Standart mahalle yapılanmasına baktığımızda XVI. yüzyılda, 17 kentin 674 Müslüman mahallesinde hane sayılarının 10-50 arasında, ortalama mahalle nüfusunun ise 250-300 civarında olduğu belirlenmiştir (Taylan 1999:41). Tüm bunların yanında her mahalle, gelenekleri ve yaşam tarzları farklı dinsel toplulukları içine almakta; mahalle halkı komşuluk, dini inanç, ekonomik faaliyet ve ortak kültürel değerlerle birbirlerine bağlıdır. Bu nedenle mahalle, kent yaşamının merkezi olduğu kadar toplumsal yapının sosyal, ekonomik, kültürel ve yönetsel çekirdeğini oluşturmaktadır (Doğru 1995:106).

1962-1963 yıllarında gerçekleştirilen MEHTAP Raporu Kapsamında "Mahalli kalkınma gayretlerinde asıl iş mahalli toplulukların kendilerine düşmekteyse de devletin teşkilatçı çalışmaları sayesinde gönüllü kalkınma gayretlerine tabii bir yön verileceği tabiidir. Bu bakımdan devletin teşkilatlandırma gayretleri iki bakımdan önem kazanmaktadır. En üst kademedede çeşitli bakanlıkların hareket tarzları plan ve programlı ahenleştirilir. İkinci kademe topluluklara en yakın olan programları uygulayıcı kademedir. Burada topluluklarla idarenin münasebetleri mali ve idari açıdan ve halkın katılımı bakımından düzenlenir."(MEHTAP Raporu 1966:44)İbaresi aslında yerel yönetimlerin ne kadar etkin olarak yönetime katılması konusunda önem arz etmektedir.

1991 tarihli KAYA Raporunda "Bugünkü durumda Türkiye'de üç ayrı türde yerel yönetim kuruluşu vardır. Bunlar; kentsel yörelere hizmet eden

belediyeler, kırsal topluluklar yerel yönetim kuruluşu olan köyler, il sınırları içindeki yerel topluluğa hizmet yapan il özel yönetimleridir. 1984 yılında büyükşehir niteliğinde olan beldeler için yeni bir belediye modeli oluşturulmuştur. Öte yandan belediye modeli içinde yer alan mahalle yönetimi birçok yönden yerel yönetim kuruluşuna benzemekle birlikte, tüzelkişiliğe sahip değildir ve yönetim sisteminde bir yerel yönetim kuruluşu olarak kabul edilmemektedir.”(KAYA Raporu 1991:85)

İş Kurumunun en temel görevlerinden bir tanesi de doğru işi doğru kişi ile eşleştirmektir. İşte bu noktada mahalle süreci devreye girmektedir. Kişilerin içinde yaşadıkları mahalle, bulunduğu bölge iş arama sürecine de yansımaktadır. Örnek vermek gerekirse Eskişehir’de Sütluçe Mahallesinde yaşayan ve iş arayan biri ile, Vişnelik Mahallesinde iş arayan bir kişinin beklentileri, iş standartları çok farklı olacaktır. Keza aradığınız bir iş arayan özellikle metropollerde, büyükşehirlerde bir mahallede istediğiniz kadar bulabileceksen, bazı mahallelerde hiç rastlamadığınız olmaktadır. Yani kısacası bu noktada mahalle yapısı ve mahalle muhtarları ile olan ilişkiler öne çıkacaktır. Bir mahallede hangi sokakların bulunduğundan, o mahallede ikamet eden kişilerin sosyoekonomik yapıları çoğu zaman mahalle muhtarları tarafından bilinmektedir. Hatta belediye ve diğer sosyal yardım kuruluşlarından yardım dağıtılacağı zaman dahi muhtarlıklardan isim talep edilmektedir. Bu da muhtarın bulunduğu mahalde en çok bilgi sahibi olduğunun göstergesidir. Peki bu kadar bulunduğu bölgede bilgisi olan kişilerden bizler, İş ve Meslek Danışmanları nasıl faydalanabiliriz? Mahalle muhtarlıkları, İş Kurumu, İş ve Meslek danışmanları arasında nasıl bir koordineli çalışma oluşturulabilir.

1.1.İşsizlerin Dağılıma Dair Verilere Ulaşma Sürecinde Mahalle Muhtarlıkları

Resmi İkamet Sistemimize göre Türkiye Cumhuriyeti sınırlarında yaşayan herkesin resmi bir ikamet adresi, yani bir köyü ya da mahallesi bulunmaktadır. Mahalle ve Köy Muhtarları mahalle sınırları içinde ikamet eden özellikle işsizlerin kayıtları takip edilebilir.(Palabıyık,Atak 2002:2) Kişilerin hangi alanda çalıştıkları, mesleklerinin olup olmadığı, işsiz kalma sebepleri, nasıl bir iş aradıklarına dair tüm sağlıklı bilgilere bu kanal aracılığı ile ulaşılabilir. Verilerin aktarımı sürecinde özellikle asıl büyük sıkıntı büyükşehirlerde bu kadar mahallenin bulunduğu yerlerde bilgi aktarımının doğru ve net bir şekilde olması için İş ve Meslek Danışmanlarına büyük görevler düşmektedir. Her mahalle için bir İş ve Meslek Danışmanı görevlendirilerek Mahalle muhtarı ile sürekli irtibatlı bir şekilde çalışarak verilerin doğru olarak aktarımı sağlanacaktır. Bunu biraz daha açar ve örneklendirirsek şehir merkezinde 72 mahallenin, ilçelerde 50 mahallenin ve toplam 78 tane köyün bulunduğu bir ilde toplamda 50 İş ve Meslek Danışmanının çalıştığını düşünürsek toplamda 200 tane mahalle ve köy olduğunu, her İş ve Meslek Danışmanına 4 adet köy ve mahalle düştüğü görülmektedir.

1.2.Mahalle ve Köylerin İş ve Meslek Danışmanlarına Dağıtılması

Bu süreçte iki farklı dağıtım düzeyi belirlenebilir. Birinci paylaşım sürecinde tamamen birbirinin aynı, aynı sosyoekonomik düzeyi bulunan köy ve mahalleler gruplandırılarak dağıtımı yapılabileceği gibi, bunun yerine ekonomik düzeyde 4-5 farklı kulvar belirlenerek bu kulvarda yer alan mahallelerden her birisi bir İş ve Meslek Danışmanına en az birer adet bu mahalle ve köylerden verilerek görev yaptığı bölgedeki her düzey hakkında bilgi sahibi olurken aynı zamanda portföyünde en üst düzey eğitim ve kültür düzeyinden, en alt düzeye kadar elinde veri, done bulunacaktır. Bu iki dağıtım sisteminin de kendine göre avantaj ve dezavantajları bulunacaktır. Farklı sosyoekonomik gruplara sahip olan İş ve Meslek danışmanlarının elinde her türden danışmanı olacağı için sıkıntı yaşamayacaktır. Ancak aynı zamanda farklı gruplara sahip olması ve her düzeyden istek ve talebin gelmesi sorun oluşturabilecektir. Tersini durumda da tek düzey sosyoekonomiye sahip bireylerin bulunması talep ve yerleştirme koşullarını kolaylarken öte yandan herkese hitap eden bir danışman çizgisinden uzaklaşmış olacaktır. Her iki yönden de değerlendirdiğimizde farklı sosyoekonomik ve eğitim düzeyine sahip danışmanların bulunması hem İş ve Meslek Danışmanının iş piyasasını tanıması, hem de bölgesine hakim bir İş ve Meslek Danışmanı olması açısından daha verimli olacağı kanaatindeyim.

1.3.İş ve Meslek Danışmanlarının Görevleri ve Süreçle Uyumlandırılması

İş ve Meslek danışmanı meslek seçimi aşamasında bulunan, iş bulmada/seçmede güçlükleri olan, mesleki uyumsuzluk problemleri bulunan, mesleki becerilerini geliştirmek, mesleğini veya işini değiştirmek isteyenlere yönelik olarak; kişisel özellikler ile mesleklerin gerektirdiği nitelikleri, şartları ve iş piyasasının gereksinim duyduğu iş/meslekleri karşılaştırarak, bireyin istek ve durumuna en uygun iş/mesleği seçmesi, seçtiği iş/meslekle ilgili eğitim imkânlarından yararlanması, işe yerleştirilmesi ve işe uyumunun sağlanması ile ilgili sorunların çözümüne sistemli olarak yardım eden kişidir. İş ve meslek danışmanı, bu çalışmalarını iş sağlığı ve güvenliği ile çevreye ilişkin önlemleri alarak, kalite sistemleri çerçevesinde yürütür ve mesleki gelişim faaliyetlerinde bulunur. Sadece ülkemizin değil bugün tüm dünyanın en büyük sorunlarının başında işsizlik gelmektedir. Bu noktada yukarıdaki tanımdan da anlaşılacağı üzere İş ve Meslek Danışmanları adeta salgın hastalıkla mücadele eden sınır tanımaz doktorları simgelemektedir. Kısaca Muhtarın görevlerine baktığımızda;

Mahalle veya köyde doğan ve ölen kişilerin kaydını tutarak ilgili kurumlara bildirim yapmak

Köydeki herhangi bir doğal afet veya kaza durumunda insanları örgütleyerek ortak bir yardımlaşmayı sağlamak.

Seçimlerde sandık kuruluna yardımcı olmak,

Askerlik çizelgelerini çıkarmak,

Seçmen kağıtları çıkarmak,

Yeşil kart çıkarma belgesi hazırlamak,

Fakirlik belgesi hazırlamak,

Mahallede yaşayanların ikametgah kayıtlarını tutmak ve güncellemek

Nüfus işlemlerini halletmek

Görev kıstası yaptığımızda mahalle muhtarı uzun yıllardır hepimizin bildiği üzere ilmuhaber belgelerini hazırlayan ve askerlik kağıtları geldiğinde mahalleliye bildiren kişidir. Yani sözün özü muhtarlar oldukça atıl bir görev üstlenmektedir. Sürecin tam işlerlik kazanması durumunda muhtarlar hem itibar kazanacak, hem de atıl bir görevden kurtularak aktif bir rol üstleneceklerdir.

2.Neden Muhtarlar?

Öncelikle muhtar olma kriterlerine baktığımızda neden mahallelerin ve muhtarların olması gerektiği çok açık bir şekilde görülebilir. Muhtar olmanın ilk kriteri ikamet ettiği mahallede en az 6 aydır bulunması. Ki muhtar adayı olduğu andan itibaren mahallenin bütün sokaklarını, hatta apartman ve evlerini dahi öğrenmek zorunda. Başka türlü seçim kazanması çok zor. İşte bu noktada asıl önemli faktör ortaya çıkıyor. Seçilmiş olması. Bu kısmın altını özellikle çizmek istedim. Çünkü muhtar diğer seçilmişlerden farklı olarak herhangi bir parti mensubu veya siyasi görüşe üye olmadan ikamet ettiği mahallede en çok oy alan kişi. Her ne kadar bu herkes tarafından sevildiği anlamına gelmese de seçilmiş olması sevilen bir kişi olduğunun en büyük kanıtı. Bunun yanında aza ve ihtiyar heyetinin de mahallede, köyde ikamet eden insanlar üzerinde etkinliğinin olduğu tartışılmaz.Tüm bu unsurların hepsine toplu olarak baktığımızda sadece metropoller değil, en ufak köy ve ilçelere kadar işe yerleştirme sürecinde muhtarların, mahalle ve köy idarelerinin sürece aktif olarak katılması tartışılmaz bir gerçeklik olacaktır.

2.1.Süreç Nasıl İşleyecek

İş ve Meslek Danışmanlığı sürecinde nasıl müşterileri Altın Müşteri, Kutup Yıldızı gibi sınıflara ayırıyorsak aynı şekilde de mahalle ve köyleri de bu şekilde bir sınıflamaya tabi tutmamız gerekmektedir. Nüfusu 300 olan bir köyle Nüfusu 80.000 olan bir mahalleyi aynı statüde değerlendirmemizin doğru olmayacağı kanaatindeyim. Basit bir sınıflama sistemi yapmamız gerekirse 0-500 arası 5.sınıf 500-3000 arası 4.sınıf 3000-5000 arası 3.sınıf 5000-10.000 arası 2.sınıf 10.000 ve üzeri köy-kasaba ve mahalleler 1.sınıf olarak kategorize edilebilir. Kategorize etme rakamları ve sınıfları değiştirilebilir. Sınıf sayıları arttırılabilir ve azaltılabilir. Bölge nüfusunun çokluğuna göre ziyaret programları düzenlenmesi gerekmektedir. Örneğin 1.sınıfta yer alan bir mahalle ayda en az bir kez ziyaret edilmesi gerekirken, 5.sınıfta yer alan bir köy yılda iki kere ziyaret edilebilir.

Önemli olan süreç ziyaret sırasında doğru verilerin alınması ve doğru bilgilerin aktarılması. Mahallede köyde ikamet eden kişilerden kimlerin işsiz olduğu, eğitim düzeyleri, daha önceki iş deneyimleri, nasıl bir iş aradığına dair bilgiler muhtar tarafından İş ve Meslek Danışmanına iletilecek. Buradan alınan bilgiler diğer İş ve Meslek Danışmanlarından gelen bilgilerle birleştirilerek İl İstihdam Kurulunda, Sanayi Odası, Ticaret Odasında paylaşılarak işverenler ve iş piyasası ile ilgili doğru veriler elde edilecek. İş ve Meslek danışmanları gerek ziyaret, gerekse mail, faks, telefon vb. iletişim araçları vasıtasıyla muhtarları bilgilendirecek sürekli dirsek temasını koruyacaklar. Ayrıca Her muhtarlık

Mahalle-Köy Yapılanması İçinde İş Ve Meslek Danışmanlarının Koordineli Çalışması

binasında bir İş Kurumu Panosu oluşturularak bu panoda açık iş pozisyonları, işbaşı eğitim, kurs programları hakkında bilgiler asılı olacak. Böylelikle mahalle ve köylerde bulunan herkes iş kurumu tarafından yayınlanan tüm bilgilere daha kolay ulaşabilirken, iş taleplerine ve kurumca düzenlenen programlara daha fazla katılım sağlanmış olacağı kanaatindeyim.

3.Sonuç

Bugün dünyada en güçlü silahlardan bir tanesi bilgidir. Burada sözünü ettiğim bilgi doğru ve geçerli bilgidir. İşsizlik, mutlu çalışanlar, verimli bir toplum, vergisini tam ödeyen işverenler... hepsi ama hepsi doğru ve geçerli bilginin sonucudur.(Bulut 2011:16) Bu bilgi ise çalışanları hakkında doğru bilgi sahibi olmakla olur. Bu tezi daha da küçülterek aileler düzeyine indirebilirdim. Ancak bir Türk atasözünde de söylendiği gibi kimse sirkem ekşi demeyecektir. Elde ettiğimiz bilgi ve verile objektiflikten çok uzak ve gerçeği yansıtmayan boyutta olacaktır. Özellikle son yerel seçimlerde de görüldüğü üzere büyükşehirlerde mahalle muhtarlığı seçimleri adeta belediye başkanlığı seçimlerinin önüne geçmiş, tam bir rekabet yarışına dönüşmüştür. Mahalle muhtarlığı seçimlerini kazanan adaylarında seçilmişlik süresini en verimli şekilde kullanacaklarını düşünmekteyim. Bu süreçte gerek ülkelerin, gerekse bireylerin en büyük sorunlarından bir tanesi olan işsizliğin çözümünde yer almak gibi bir imkanı kaçırmayacakları fikrindeyim. Hele ki seçilmişlik süresini en verimli şekilde kullanmak isteyen, bir sonraki dönemde de seçilmeyi düşünen mahalle ve köy muhtarları için bu sürecin içinde yer almak aranıpta bulunmaz bir fırsat olacaktır.

Sonuç itibariyle bu sürecin hem İş ve Meslek Danışmanları, hem iş arayanlar, hem de mahalli idareler için verimli ve karlı bir süreç olacağı kanaatindeyim.

KAYNAKÇA

- Palabıyık, Hamit, Atak, Şermin(2002). "Avrupa Birliği İle Bütünleşme Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimler". Türkiye'de Mahalle Yönetimi, Alfa Yayınları.331-371
- Ortaylı, İlber(1974). "Tanzimattan Sonra Mahalli İdareler" Ankara:TODAİE Yayınları No.142 95.96
- Ortaylı, İlber(1979). "Türk İdare Tarihi" Ankara:TODAİE Yayınları No.180 196.197
- GERAY, Cevat(1995). "Kent Yönetimi İçin Yeni Yaklaşımlar ve Komşuluk Biriminin Önemi Çağdaş Yerel Yönetimler" Ankara:TODAİE Yayınları Cilt:4 Sayı:6 27.38
- ALTIN, Hilmi(1993). "Türkiye'de Mahalle Yönetiminin Etkinliği ve Yönetime Katılmadaki Rolü", İzmir:DEÜ SBE Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- TAYLAN, Ertuğrul(1992). "Mahalle Muhtarlığı Sorunları", Ankara:Türk İdare Dergisi, Yıl 64, Sayı 395 53-74
- DOĞRU, Halime(1995). "XVIII Yüzyıla Kadar Osmanlı Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Görüntüsü", Eskişehir:Anadolu Üniversitesi Yayınları
- MEHTAP Raporu (1962-1963). Ankara:TODAİE Yayınları
- KAYA Raporu (1991). Ankara:TODAİE Yayınları
- BULUT, Volkan(2011). "Türkiye'de İşsizlik Süresini Etkileyen Faktörlerin Yaşam Çözümlemesi İle İncelenmesi"Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi